



**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА ІМЕНІ
ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної роботи

_____ Л.І.Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

27 серпня 2019 року
м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни «СУДОВА ЕКСПЕРТОЛОГІЯ»
для підготовки на другому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня магістр
за спеціальністю 262 Правоохоронна діяльність
галузі знань 26 Цивільна безпека
за заочною формою навчання**

м. Хмельницький
2019

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни		–	2
	1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	2
	1.2.	Лекції	–	4
	1.3.	Семінарські заняття	–	5
	1.4.	Самостійна робота студентів	–	11
	1.5.	Індивідуальні завдання	–	13
	1.6.	Підсумковий контроль	–	14
	1.6.1.	Питання для підсумкового контролю		14
	1.6.2.	Приклад екзаменаційного білету		15
2.	Схема нарахування балів		–	16
3.	Рекомендовані джерела		–	17
	3.1.	Нормативно-правові акти		17
	3.2.	Література		18
4.	Інформаційні ресурси в Інтернеті		–	22

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	9	10	11	12	13	14
1.	Загальні положення судової експертології	9	1	1	-	-	7
2.	Судово-експертна діяльність та її суб'єкти	9	1	1	-	-	7
3.	Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз	9	1	1	-	-	7
4.	Експертна методика як основна категорія судової експертології	9	1	1	-	-	7
5.	Природа та характеристика експертного дослідження	9	1	1	-	-	7
6.	Висновок експерта та його оцінка. Експертні недоліки і помилки та їх запобігання. Експертна профілактика	9	1	1	-	-	7
7.	Судово-почеркознавча експертиза та судово-технічна експертиза документів	9	1	1	-	-	7
8.	Судова трасологічна експертиза	10	1	1	-	-	8
9.	Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Експертиза речовин та матеріалів	15	1	1	-	-	13
10.	Судово-економічні експертизи, судова експертиза матеріалів відео і звукозапису, судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Судові технічні, технологічні, товарознавчі і автотоварознавчі експертизи	17	1	1	-	-	15
Всього годин		105	10	10	-	-	85

1.2. Лекції

№ з/п	Назва і план теми	Кількість годин (денна / заочна)
1	2	3
1.	Загальні положення судової експертології	1
1.1.	Генезис судової експертології	
1.2.	Поняття, зміст, предмет, об'єкт, завдання судової експертології	
1.3.	Методи судової експертології	
1.4.	Функції судової експертології	
1.5.	Мова судової експертології	
2.	Судово-експертна діяльність та її суб'єкти	1
2.1.	Загальна характеристика судово-експертної діяльності.	
2.2.	Процес інституалізації судово-експертної діяльності.	
2.3.	Механізм здійснення судово-експертної діяльності.	
2.4.	Поняття та види суб'єктів судово-експертної діяльності	
2.5.	Судові експерти: права, обов'язки, відповідальність	
2.6.	Атестація судового експерта	
3.	Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз	1
3.1.	Поняття спеціальних знань та форми їх використання у кримінальному провадженні.	
3.2.	Поняття, природа та сутність судової експертизи	
3.3.	Класифікація судових експертиз.	
4.	Експертна методика як основна категорія судової експертології	1
4.1.	Поняття експертної методики та її сутність	
4.2.	Структура експертної методики, характеристика її складових частин	
4.3.	Види експертних методик та їх загальна характеристика	
4.4.	Функції експертних методик та їх взаємозв'язок	
4.5.	Державна реєстрація експертних методик	
5.	Природа та характеристика експертного дослідження	1
5.1.	Експертне дослідження як процес пізнання.	
5.2.	Принципи експертного дослідження.	
5.3.	Стадії експертного дослідження.	
6.	Висновок експерта та його оцінка. Експертні недоліки і помилки та їх запобігання. Експертна профілактика	1
6.1.	Висновок експерта як джерело судового доказу	
6.2.	Порядок оцінки висновку експерта експертом та слідчим, та його наслідки.	
6.3.	Поняття і природа експертних помилок.	
6.4.	Поняття, завдання і основні принципи експертної профілактики.	
6.5.	Способи фіксації експертної профілактики.	
7.	Судово-почеркознавча експертиза та судово-технічна експертиза документів	1
7.1.	Слідчий огляд документів, його завдання, методи, фіксація результатів	
7.2.	Поняття та наукове обґрунтування судового почеркознавства	
7.3.	Види зразків, вимоги, що пред'являються до них.	
7.4.	Загальні та індивідуальні ознаки почерку.	
7.5.	Питання, які вирішуються почеркознавчою експертизою.	
7.6.	Поняття та предмет техніко-криміналістичного дослідження	

7.7.	документів і його об'єкти. Види криміналістичного дослідження документів.	
8.	Судова трасологічна експертиза	1
8.1.	Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система трасології.	
8.2.	Поняття слідів в трасології, їх загальне групування.	
8.3.	Сліди людини (антроскопія), їх види.	
8.4.	Сліди ніг (взуття).	
8.5.	Інші сліди людини: зубів, нігтів, інших частин тіла (губ, носа), одягу.	
8.6.	Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система дактилоскопії.	
8.7.	Сліди рук (дактилоскопія).	
9.	Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Експертиза речовин та матеріалів	1
9.1.	Поняття вогнепальної зброї і слідів її застосування.	
9.2.	Об'єкти судово-балістичних досліджень.	
9.3.	Механізм слідоутворення при пострілі з вогнепальної зброї.	
9.4.	Дослідження вогнепальної зброї і боєприпасів.	
9.5.	Питання, які вирішуються балістичною експертизою.	
9.6.	Дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин, слідів вибуху.	
9.7.	Питання, які вирішуються вибухотехнічною експертизою.	
9.8.	Експертизи нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, наркотичних засобів та сильнодіючих речовин, рідин, що містять спирт, металів і сплавів полімерів, пластмас та скла, отруйних речовин подразнюючої дії.	
10.	Судово-економічні експертизи, судова експертиза матеріалів відео і звукозапису, судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Судові технічні, технологічні, товарознавчі і автотоварознавчі експертизи	1
10.1.	Судово-економічні експертизи.	
10.2.	Судова експертиза матеріалів відео і звукозапису.	
10.3.	Судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів.	
10.4.	Судова технічна та технологічна експертиза.	
10.5.	Судова товарознавча експертиза.	
10.6.	Автотоварознавча експертиза.	
	Усього	10

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття 1

Тема 1. Загальні положення судової експертології

Питання для усного опитування та дискусії

- 1.1. Генезис судової експертології
- 1.2. Поняття, зміст, предмет, об'єкт, завдання судової експертології
- 1.3. Методи судової експертології
- 1.4. Функції судової експертології
- 1.5. Мова судової експертології

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: судова експертологія, її поняття, зміст та предмет. Основні методи та функції судової

експертології.

Під час семінарського заняття з метою з'ясування природи судової експертології та її місця в системі наук студенти здійснюють розгляд дискусійних питань розмежування поняття експертної та судово-експертної діяльності, досліджують теоретичне підґрунтя для формування судової експертології як окремої галузі науки синтетичної природи.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- історичні відомості про виникнення і використання прийомів виявлення, фіксації, вилучення та дослідження слідів злочинної діяльності;
- вчені, що сприяли становленню і розвитку судових експертиз у світі та на Україні;
- сучасний рівень та тенденції розвитку судових експертиз;

Тема 2. Судово-експертна діяльність та її суб'єкти

Питання для усного опитування та дискусії

- 2.1. Загальна характеристика судово-експертної діяльності.
- 2.2. Процес інституалізації судово-експертної діяльності.
- 2.3. Механізм здійснення судово-експертної діяльності.
- 2.4. Поняття та види суб'єктів судово-експертної діяльності
- 2.5. Судові експерти: права, обов'язки, відповідальність
- 2.6. Атестація судового експерта

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: судово-експертна діяльність та її законодавче закріплення, суб'єкт судово-експертної діяльності, правовий статус судового експерта, атестація судового експерта.

У процесі самостійної підготовки студенти повинні уявити правові особливості призначення судових експертиз. Слід зрозуміти, коли експертиза призначається обов'язково згідно КПК України, а коли вона може бути замінена іншою слідчою дією. Необхідно знати процесуальні види судових експертиз, тобто, що таке додаткова, повторна, комісійна, комплексна експертизи, які підстави їх призначення і які експерти мають право їх проводити.

Після з'ясування попереднього питання слід розглянути сучасну класифікацію судових експертиз згідно зі спеціальними знаннями. Ієрархія судових експертиз будується відповідно принципу розподілу експертиз на класи, роди, види та підвиди.

Слід висвітлити, які права і обов'язки має судовий експерт, яку він несе відповідальність, яка обізнана особа не має права бути судовим експертом за кримінально-процесуальним законодавством та відомчими документами.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- структура і функції судово-експертної діяльності;
- правові основи судово-експертної діяльності;
- система нормативно-правової бази і правовідносини суб'єктів судово-експертної діяльності;
- вчення про суб'єктів правовідносин, що виникають при здійсненні судово-експертної діяльності;
- проблеми організації процесуальних і не процесуальних прав і обов'язків суб'єктів судово-експертної діяльності.

Семінарське заняття 2

Тема 3. Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз

Питання для усного опитування та дискусії

- 3.1. Поняття спеціальних знань та форми їх використання у кримінальному провадженні.
- 3.2. Поняття, природа та сутність судової експертизи
- 3.3. Класифікація судових експертиз.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: кримінальне провадження, судова експертиза, види судових експертиз.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- правові основи призначення судових експертиз;
- вимоги закону до призначення та проведення експертизи;
- межі питань, щодо яких може бути призначена експертиза;
- формулювання питань експерту;
- тактика підготовки та призначення судової експертизи.

Тема 4. Експертна методика як основна категорія судової експертології

Питання для усного опитування та дискусії

- 4.1. Поняття експертної методики та її сутність
- 4.2. Структура експертної методики, характеристика її складових частин
- 4.3. Види експертних методик та їх загальна характеристика
- 4.4. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок
- 4.5. Державна реєстрація експертних методик

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: експертна методика, види та функції експертних методик.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- місце і роль методики у системі категорій загальної теорії та практики судової експертизи;
- види експертних методик;
- загальна методика та її взаємозв'язок із теорією та методологією судової експертизи; окрема методика різних видів судових експертиз. Спеціальна методика;
- поняття та взаємозв'язок “експертної технології”, “експертного алгоритму” та “експертної методики”;
- структура експертної методики та характеристика її елементів;
- система, класифікація та характеристика методів експертних досліджень;
- співвідношення методів науки криміналістики та методів експертних досліджень;
- проблема паспортизації та сертифікації експертних методик;
- узагальнення експертної практики як джерело розробки засобів, прийомів та методик експертних досліджень.

Семінарське заняття 3

Тема 5. Природа та характеристика експертного дослідження

Питання для усного опитування та дискусії

- 5.1. Експертне дослідження як процес пізнання.
- 5.2. Принципи експертного дослідження.
- 5.3. Стадії експертного дослідження.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: експертне дослідження, принципи експертного дослідження, висновок експерта, експертна помилка.

Тема 6. Висновок експерта та його оцінка. Експертні недоліки і помилки та їх запобігання. Експертна профілактика

Питання для усного опитування та дискусії

- 6.1. Висновок експерта як джерело судового доказу
- 6.2. Порядок оцінки висновку експерта експертом та слідчим, та його наслідки.
- 6.3. Поняття і природа експертних помилок.
- 6.4. Поняття, завдання і основні принципи експертної профілактики.
- 6.5. Способи фіксації експертної профілактики.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: оцінка висновку, експертна помилка, експертна профілактика.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- ілюстративний матеріал висновку;
- особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності;
- види висновків експертів;
- оцінка висновку експерта слідчим, судом та використання експертних даних у розкритті та розслідуванні злочинів;
- довідка спеціаліста. Її структура, правила складання;
- проблема використання у кримінальному судочинстві висновків альтернативної експертизи;
- контроль за виконанням експертиз.
- класифікація експертних помилок;
- причини та шляхи усунення експертних помилок.

Семінарське заняття 4

Тема 7. Судово-почеркознавча експертиза та судово-технічна експертиза документів

Питання для усного опитування та дискусії

- 7.1. Слідчий огляд документів, його завдання, методи, фіксація результатів
- 7.2. Поняття та наукове обґрунтування судового почеркознавства
- 7.3. Види зразків, вимоги, що пред'являються до них.
- 7.4. Загальні та індивідуальні ознаки почерку.
- 7.5. Питання, які вирішуються почеркознавчою експертизою.
- 7.6. Поняття та предмет техніко-криміналістичного дослідження документів і його об'єкти.

7.7. Види криміналістичного дослідження документів.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: документ, почерк, почеркознавство, зразки почерку, почеркознавча експертиза, техніко-криміналістичне дослідження.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- основні способи зміни змісту документу;
- методи виявлення факту та способів внесення змін до змісту документу;
- питання, які вирішуються техніко-криміналістичною експертизою документів.

Тема 8. Судова трасологічна експертиза

Питання для усного опитування та дискусії

- 8.1. Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система трасології. Поняття слідів
- 8.2. в трасології, їх загальне групування.
- 8.3. Сліди людини (антроскопія), їх види.
- 8.4. Сліди ніг (взуття).
- 8.5. Інші сліди людини: зубів, нігтів, інших частин тіла (губ, носа), одягу.
- 8.6. Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система дактилоскопії.
- 8.7. Сліди рук (дактилоскопія).

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: трасологія, слід, групування слідів, антроскопія, дактилоскопія.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- типи і види папілярних узорів пальців рук;
- властивості папілярних узорів пальців рук і інших частин шкіряного покриву людини;
- питання, вирішувані при дослідженні слідів папілярних візерунків;
- методика ідентифікаційного дослідження слідів рук.

Семінарське заняття 5

Тема 9. Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Судова експертиза матеріалів і речовин

Питання для усного опитування та дискусії

- 9.1. Поняття вогнепальної зброї і слідів її застосування.
- 9.2. Об'єкти судово-балістичних досліджень.
- 9.3. Механізм слідоутворення при пострілі з вогнепальної зброї.
- 9.4. Дослідження вогнепальної зброї і боєприпасів.
- 9.5. Питання, які вирішуються балістичною експертизою.
- 9.6. Дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин, слідів вибуху.
- 9.7. Питання, які вирішуються вибухотехнічною експертизою.
- 9.8. Експертизи нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, наркотичних засобів та сильнотоксичних речовин, рідин, що містять спирт, металів і сплавів полімерів, пластмас та скла, отруйних речовин подразнюючої дії.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: вогнепальна зброя, слідоутворення, калібр, боеприпас, балістична експертиза, вибуховий пристрій, вибухова речовина, вибухотехнічна експертиза.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- дослідження вогнепальної зброї та бойових припасів до неї;
- дослідження слідів зброї, слідів пострілу та ситуаційних обставин пострілу;
- дослідження холодної зброї;
- дослідження зброї з некінетичним принципом ураження;
- дослідження гранатометів та ствольної артилерійської зброї;
- дослідження ракетно-реактивної зброї.
- групи завдань, орієнтовні питання, об'єкти і рекомендації, яких необхідно дотримуватися при відборі і підготовці об'єктів на експертизу нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів;
- предмет, об'єкти, завдання і орієнтовні питання експертизи наркотичних засобів та сильнодіючих речовин;
- предмет, об'єкти, головні завдання, орієнтовні питання експертизи рідин, що містять спирт;
- предмет, завдання, об'єкти, орієнтовні питання і методи дослідження металів і сплавів;
- предмет, об'єкти, завдання, орієнтовні питання експертизи полімерів, пластмас та скла;
- об'єкти, завдання, орієнтовні питання, методи дослідження отруйних речовин подразнюючої дії.

Тема 10. Судово-економічні експертизи, судова експертиза матеріалів відео і звукозапису, судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Судові технічні, технологічні, товарознавчі і автотоварознавчі експертизи

Питання для усного опитування та дискусії

- 10.1. Судово-економічні експертизи.
- 10.2. Судова експертиза матеріалів відео і звукозапису.
- 10.3. Судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів.
- 10.4. Судова технічна та технологічна експертиза.
- 10.5. Судова товарознавча експертиза.
- 10.6. Автотоварознавча експертиза.

Аудиторна письмова робота

Написання завдань з питань теми заняття.

Методичні рекомендації

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: судово-економічна експертиза, фінансова звітність, відео, звукозапис, комп'ютерна техніка, програмне забезпечення, товар.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- якісні характеристики товару;
- податковий облік на підприємстві;
- головні завдання, орієнтовні питання, об'єкти технологічної експертизи;
- головні завдання, орієнтовні питання, об'єкти товарознавчої експертизи;
- завдання, орієнтовні питання, об'єкти автотоварознавчої експертизи.

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студента є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Судова експертологія». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички.

Самостійна робота із навчальної дисципліни «Судова експертологія» складається з двох окремих завдань: письмових робіт по 10 темах та одного індивідуального завдання, обраного за темою наукової роботи. Письмова робота та індивідуальне завдання виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують письмову роботу та індивідуальне завдання самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка письмових робіт та заслуховування доповіді за темою наукової роботи. Питання письмової роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

Тема 1. Загальні положення судової експертології

Питання для самостійної роботи

1. Історичні відомості про виникнення і використання прийомів виявлення, фіксації, вилучення та дослідження слідів злочинної діяльності.
2. Історія виникнення, основні етапи формування судових експертиз. Вчені, що сприяли становленню і розвитку судових експертиз у світі та на Україні.
3. Сучасний рівень та тенденції розвитку судових експертиз.
4. Історія виникнення та розвитку експертних установ в Україні. Юридичні вузи в Україні. Відомі українські експерти-криміналісти.
5. Міжнародна координація у розвитку і реалізації засобів та методів боротьби зі злочинністю.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення провести структурний аналіз виникнення судової експертології. Ознайомитись з існуючими аналітичними дослідженнями, матеріалами іноземного видавництва та іншими документами, що мають відношення до судової експертології, записати коротку анотацію до трьох з них, що найбільше зацікавили Вас;

Тема 2. Судово-експертна діяльність та її суб'єкти

Питання для самостійної роботи

1. Організаційні основи судово-експертної діяльності за кордоном.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу, інформацію з інтернет-публікацій за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення сформулювати інформацію про особливості судово-експертної діяльності в іноземній державі, на Ваш вибір. Записати ключові моменти. Проаналізувати та скласти порівняльну характеристику організаційних основ судово-експертної діяльності за кордоном та в Україні (у вигляді таблиці).

Тема 3. Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз

Питання для самостійної роботи

1. Експертні служби МВС України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.
2. Експертні установи Хмельницької області.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення описати структуру організації експертної діяльності в Україні та Хмельницькій області, зокрема.

Тема 4. Експертна методика як основна категорія судової експертології

Питання для самостійної роботи

1. Види експертних методик.
2. Загальна методика та її взаємозв'язок із теорією та методологією судової експертизи.
3. Окрема методика різних видів судових експертиз.
4. Спеціальна методика.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу та нормативну базу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення описати коротко одну з загальних, окремих та спеціальних методик на Ваш вибір.

Тема 5. Природа та характеристика експертного дослідження

Питання для самостійної роботи

1. Ілюстративний матеріал висновку. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів.
2. Оцінка висновку експерта слідчим, судом та використання експертних даних у розкритті та розслідуванні злочинів.
3. Довідка спеціаліста. Її структура, правила складання.
4. Проблема використання у кримінальному судочинстві висновків альтернативної експертизи.
5. Контроль за виконанням експертиз. Рецензування висновків експертиз.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення представити короткий опис по кожному питанню.

Тема 6. Висновок експерта та його оцінка. Експертні недоліки і помилки та їх запобігання. Експертна профілактика

Питання для самостійної роботи

1. Види відповідальності судового експерта.
2. Види експертних помилок.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацювати літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення скласти схему юридичних наслідків для експерта, в залежності від виду експертної помилки.

Тема 7. Судово-почеркознавча експертиза та судово-технічна експертиза документів

Питання для самостійної роботи

1. Основні способи зміни змісту документу.
2. Методи виявлення факту та способів внесення змін до змісту документу.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацюйте літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення опишіть, які нові способи зміни змісту документу з'явилися в останній час та за допомогою яких методів їх можна виявити?

Тема 8. Судова трасологічна експертиза

Питання для самостійної роботи

1. Питання, що вирішуються вивченням слідів в ході слідчих дій, попередніми дослідженнями, експертизами. Підготовка матеріалів для провадження експертних досліджень слідів.
2. Сліди знарядь, інструментів, виробничих механізмів (механоскопія).
3. Сліди транспортних засобів. Види транспортних слідів.
4. Сліди тварин.
5. Методика неідентифікаційного дослідження слідів рук.
6. Пореджеоскопічна експертиза.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацюйте літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення опишіть кожне питання?

Тема 9. Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Експертиза речовин та матеріалів

Питання для самостійної роботи

1. Предмет, об'єкти, завдання і орієнтовні питання експертизи наркотичних засобів та сильнодіючих речовин
2. Предмет, об'єкти, головні завдання, орієнтовні питання експертизи рідин, що містять спирт
3. Предмет, завдання, об'єкти, орієнтовні питання і методи дослідження металів і сплавів
4. Предмет, об'єкти, завдання, орієнтовні питання експертизи полімерів, пластмас та скла
5. Об'єкти, завдання, орієнтовні питання, методи дослідження отруйних речовин подразнюючої дії

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацюйте літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення опишіть кожен вид експертизи. Результат оформіть у вигляді таблиці.

Тема 10. Судово-економічні експертизи, судова експертиза матеріалів відео і звукозапису, судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Судові технічні, технологічні, товарознавчі і автотоварознавчі експертизи

Питання для самостійної роботи

1. Головні завдання, орієнтовні питання, об'єкти технологічної експертизи
2. Головні завдання, орієнтовні питання, об'єкти товарознавчої експертизи
3. Завдання, орієнтовні питання, об'єкти автотоварознавчої експертизи
4. Судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних матеріалів. Судово-психологічна експертиза.

Завдання та методичні рекомендації до виконання самостійної роботи

Опрацюйте літературу за темою самостійної роботи і на підставі її вивчення опишіть кожен вид експертизи. Результат оформіть у вигляді таблиці.

1.5. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) студента денної форми навчання за тематикою навчальної дисципліни «Судова експертологія» виконується у вигляді наукової роботи у межах годин, відведених для самостійної роботи.

1.5.1. Теми наукових робіт

1. Передумови формування судової експертології. Наукові основи судової експертології.
2. Поняття судової експертології. Місце судової експертології в системі наукових знань.
3. Історія становлення та сучасний стан судової експертології в Україні.
4. Поняття загальної теорії судової експертології.
5. Завдання судової експертології. Класифікація експертних завдань.
6. Об'єкт та Предмет судової експертології.
7. Поняття методу судової експертизи. Класифікація методів судової експертології.
8. Загальнонаукова природа ідентифікації. Поняття криміналістичної ідентифікації.
9. Загальні принципи методики експертного ідентифікаційного дослідження.
10. Значення криміналістичної ідентифікації для судової експертології.

11. Класифікація об'єктів криміналістичної ідентифікації, ідентифікація багаточисельних об'єктів (цілого по частинах).
12. Окремі вчення в структурі судової експертології. Різновиди окремих вчень.
13. Постанова про призначення почеркознавчої експертизи.
14. Постанова про призначення технічної експертизи документів.
15. Постанова про призначення дактилоскопічної експертизи.
16. Постанова про призначення трасологічної експертизи.
17. Постанова про призначення експертизи холодної зброї.
18. Постанова про призначення балістичної експертизи;
19. Постанова про призначення хімічної експертизи;
20. Постанова про призначення комплексного дослідження транспортних засобів та документів, що їх супроводжують;
21. Постанова про призначення товарознавчої експертизи;
22. Постанова про призначення вибухотехнічної експертизи;
23. Постанова про призначення транспортно-трасологічної експертизи.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі екзамену.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

1. Генезис судової експертології
2. Поняття, зміст, предмет, об'єкт, завдання судової експертології
3. Методи судової експертології
4. Функції судової експертології
5. Мова судової експертології
6. Загальна характеристика судово-експертної діяльності.
7. Процес інституалізації судово-експертної діяльності.
8. Механізм здійснення судово-експертної діяльності.
9. Поняття та види суб'єктів судово-експертної діяльності
10. Судові експерти: права, обов'язки, відповідальність
11. Атестація судового експерта
12. Поняття спеціальних знань та форми їх використання у кримінальному провадженні.
13. Поняття, природа та сутність судової експертизи
14. Класифікація судових експертиз.
15. Поняття експертної методики та її сутність
16. Структура експертної методики, характеристика її складових частин
17. Види експертних методик та їх загальна характеристика
18. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок
19. Державна реєстрація експертних методик
20. Експертне дослідження як процес пізнання.
21. Принципи експертного дослідження.
22. Стадії експертного дослідження.
23. Експертні помилки і їх попередження.
24. Порядок оцінки висновку експерта експертом та слідчим, та його наслідки.
25. Поняття і природа експертних помилок.
26. Поняття, завдання і основні принципи експертної профілактики.
27. Способи фіксації експертної профілактики.
28. Слідчий огляд документів, його завдання, методи, фіксація результатів
29. Поняття та наукове обґрунтування судового почеркознавства
30. Види зразків, вимоги, що пред'являються до них.

31. Загальні та індивідуальні ознаки почерку.
32. Питання, які вирішуються почеркознавчою експертизою.
33. Поняття та предмет техніко-криміналістичного дослідження документів і його об'єкти.
34. Види криміналістичного дослідження документів.
35. Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система трасології. Поняття слідів в трасології, їх загальне групування.
36. Сліди людини (антроскопія), їх види.
37. Сліди ніг (взуття).
38. Інші сліди людини: зубів, нігтів, інших частин тіла (губ, носа), одягу.
39. Поняття, предмет, завдання, наукові засади і система дактилоскопії.
40. Сліди рук (дактилоскопія).
41. Поняття вогнепальної зброї і слідів її застосування.
42. Об'єкти судово-балістичних досліджень.
43. Механізм слідоутворення при пострілі з вогнепальної зброї.
44. Дослідження вогнепальної зброї і боєприпасів.
45. Питання, які вирішуються балістичною експертизою.
46. Дослідження вибухових пристроїв, вибухових речовин, слідів вибуху.
47. Питання, які вирішуються вибухотехнічною експертизою.
48. Експертизи нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів, наркотичних засобів та сильнодіючих речовин, рідин, що містять спирт, металів і сплавів
49. полімерів, пластмас та скла, отруйних речовин подразнюючої дії.
50. Судово-економічні експертизи.
51. Судова експертиза матеріалів відео і звукозапису.
52. Судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів.
53. Судова технічна та технологічна експертиза.
54. Судова товарознавча експертиза.
55. Автотоварознавча експертиза.

1.6.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Поняття, зміст, предмет, об'єкт, завдання судової експертології
2. Атестація судового експерта.
3. Поняття та наукове обґрунтування судового почеркознавства.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

Вивчення навчальної дисципліни
До 100 балів
Заочна (дистанційна) форма навчання
До 5 балів – за результатами навчання під час лекцій
До 25 балів – за результатами навчання під час семінарських (практичних, лабораторних) занять
До 40 балів – за результатами самостійної роботи
До 30 балів – за результатами складання семестрового контролю
+
Додаткові бали

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 10 лекційних занять за денною формою навчання та 5 лекційних занять за заочною формою навчання.

Таблиця 2.1

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10		
1.	Заочна	5	1,0	2,0	3,0	4,0	5,0							

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 5 семінарських занять за заочною формою навчання. На семінарське заняття виносяться по дві теми.

Отже, рівень знань студентів під час семінарських занять може оцінюватися кількістю балів у таких межах:

№ з/п	Рівень знань студентів		Кількість семінарських занять відповідно до навчального плану
			10 занять
1.	Високий (творчий)	90-100 %	5,0-5,5
2.	Достатній (конструктивно-варіативний)	82-89 %	4,5
		74-81 %	4,0
3.	Середній (репродуктивний)	64-73 %	3,5
		60-63 %	3,5
4.	Низький (рецептивно-продуктивний)	35-59 %	2,0
		0-34 %	0,0-1,5

6.4. Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та складності, але не може бути більше 6-8 балів для індивідуальних завдань та 10-12 балів для індивідуальних навчально-дослідних завдань.

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі екзамену з навчальної дисципліни «Судова експертологія», студент може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю, подана у табл. 4.6 підпункту 4.5.1 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права (затвердженого 29 травня 2017 року, протокол № 14).

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в усній та письмовій формі на питання екзаменаційного білета відповідно, наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Розподіл балів для семестрового контролю з навчальної дисципліни «Судова експертологія»

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань (завдання) екзаменаційного білета			Разом балів
		1	2	3	
1.	Максимальна кількість балів за усну відповідь на кожне питання залікового білета	-	-	10,0	10,0
2.	Максимальна кількість балів за письмову відповідь на письмові завдання	10,0	10,0		20,0
	Усього балів	10,0	10,0	10,0	30,0

3. Рекомендовані джерела

3.1. Основна література

1. Конституція України: станом на 1 верес. 2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.

2. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038–XII. Дата оновлення: 01.01.2020. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> (дата звернення: 10.02.2020).

3. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 8 від 30.05.1998 р. Дата оновлення: 25.05.1998. URL :

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97> (дата звернення: 10.02.2020).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651–VI. Дата оновлення: 16.01.2020. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 10.02.2020).

5. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004 № 1618–IV. Дата оновлення: 08.02.2020. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15> (дата звернення: 10.02.2020).

6. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України від 06.07.2005 р. № 2747–IV. Дата оновлення: 08.02.2020. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2747-15> (дата звернення: 10.02.2020).

7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.98 р. № 53/5. Дата оновлення: 31.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 10.02.2020).

8. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: Наказ міністерства охорони здоров'я України № 6 від 17.01.95. Дата оновлення: 26.07.1995. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95> (дата звернення: 10.02.2020).

9. Гончаренко В. Г. Експертизи в судовій практиці: навч. посіб. Київ: Либідь, 1993. 197 с.

10. Гончаренко В. Г. Експертизи у судочинстві України: науково-практ. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 504 с.

11. Клименко Н. І. Судова експертологія: навч. посіб. Київ: Ін Юре, 2007. 528 с.

12. Красюк І. П. Методичний посібник для працівників органів досудового слідства з питань призначення та проведення судової експертизи. Київ: УВПД ГШ МВС України, 2008. 278 с.

13. Красюк І. П. Практичний посібник для працівників органів досудового слідства та експертних підрозділів з питань призначення і проведення судової експертизи. Київ: УВПД ГШ МВС України, 2009. 526 с.

14. Костицький М. В., Луцький М. І. Судово-психологічна експертиза в адміністративному процесі: монографія. Івано-Франківськ: В-во ІФУП ім. Короля Д. Галицького, 2011. 308 с.

15. Кофанов А. В. Судова експертологія : курс лекцій. Київ: Три К, 2010. 240 с.

16. Кофанов А. В. Теоретичні основи судових експертиз: курс лекцій Київ: КНУВС, 2010. 272 с.

17. Садченко О. О. Призначення судової експертизи у кримінальному провадженні: навч. посіб. Київ: Пульсар, 2013. 238 с.

3.2. Допоміжна література

Тема 1. Загальні положення судової експертології

1. Клименко Н. І. Загальна теорія судової експертології: поняття і місце в системі наукового знання. *Збірник наукових праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право)*. 2013. № 2. С. 151–154.

2. Клименко Н. І. Поняття та завдання загальної теорії судової експертології в системі юридичних наук. *Криміналістика і судова експертиза*. 2019. Вип. 64. С. 48–57. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2019_64_6 (дата звернення: 10.02.2020).

3. Курдюков В. В. Історичний екскурс до норм законодавства щодо обов'язкового призначення судової експертизи у кримінальному процесі України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2012. № 8. С.53–56.

4. Пиріг І. В. Сутність судової експертології та її місце в системі наук. *Криміналістика і судова експертиза*. 2017. Вип. 62. С. 20–28. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2017_62_5

(дата звернення: 10.02.2020).

5. Цимбал П. В. Значення загальної теорії судової експертології в системі наукових знань. *Міжнародний юридичний вісник: збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2014. Вип. 1. С. 84–89.

6. Цимбал П. В. Перспективи удосконалення інституту судової експертизи у кримінальному процесуальному законодавстві України. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. № 1. С. 75–81.

Тема 2. Судово-експертна діяльність та її суб'єкти

1. Дудич А. В. Поняття судового експерта як учасника кримінального провадження. *Наше право*. 2014. № 6. С. 138–143.

2. Дуфенюк О. М. Забезпечення судово-експертної діяльності у кримінальному провадженні: системна парадигма. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Юридичні науки*. 2019. Вип. 8. С. 163–173. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvlkau_2019_8_20 (дата звернення: 10.02.2020).

3. Олійник О. О. Зарубіжний досвід адміністративно-правового регулювання судово-експертної діяльності. *Митна справа*. 2013. № 4 (2). С. 270–274.

4. Клименко Н. І. Інформаційне забезпечення судово-експертної діяльності і її правове регулювання. *Криміналістика і судова експертиза*. 2017. Вип. 62. С. 37–43. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2017_62_7 (дата звернення: 10.02.2020).

5. Клименко Н. І. Міжнародне співробітництво судово-експертних установ. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 130–134.

6. Кузнецов О. О. Тенденції розвитку судової експертизи. *Вісник Академії адвокатури України*. 2008. № 2. С. 117–118.

7. Русецький А. А. Про організацію судово-експертної діяльності: міжнародний аспект. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Вип. 17. С. 158–165. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trsek_2017_17_23 (дата звернення: 10.02.2020).

8. Соломахіна О. М. Загальні основи судово-експертної діяльності експертів, працюючих у державних експертних установах. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 58. С. 401–405.

Тема 3. Процесуальні основи і організація проведення судових експертиз

1. Антонюк А. Б. Процедура призначення та проведення судової експертизи відповідно дог кримінального процесуального кодексу України. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2. С. 193–199. - URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/muvnudp_2018_1-2_34 (дата звернення: 10.02.2020).

2. Іліопол І. М. Проблеми призначення та проведення судової експертизи на стадії апеляційного провадження у цивільному процесі. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 66. С. 334–339.

3. Несімко О. Проблемні питання призначення судової експертизи у кримінальному провадженні. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки*. 2019. Вип. 22. С. 195–198. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2019_22_30 (дата звернення: 10.02.2020).

4. Полупанов О. М. Предмет і завдання судової експертизи. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2014. № 12. С. 72–75.

5. Соломахіна О. М. Ознаки судової експертизи та порядок її призначення у цивільному процесі України. *Актуальні проблеми держави і права*. 2012. Вип. 66. С. 354–359.

Тема 4. Експертна методика як основна категорія судової експертології

1. Андрєєва О. Б., Шарапова О. В. Стосовно науково-методичного забезпечення судово-експертної діяльності. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2017. Вип. 17. С. 179–184. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Trsek_2017_17_26 (дата звернення:

10.02.2020).

2. Завязкіна Н. В. Методологічні проблеми сучасної судової експертології. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Психологічні науки*. 2017. Вип. 6 (1). С. 176–180. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_6\(1\)__32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkhp_2017_6(1)__32) (дата звернення: 10.02.2020).

3. Літвінова О. В. Сутність основних понять теорії судової експертизи: методу та методології. *Криміналістика і судова експертиза*. 2016. Вип. 61. С. 70–80.

4. Слободян Я. І. Методики проведення судових експертиз: проблемно-орієнтувальний аналіз. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 1. С. 265–272.

5. Хоша В. В. Загальні положення оцінювання невизначеності результатів вимірювань при валідації судово-експертних методик. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2014. Вип. 14. С. 191–198.

Тема 5. Природа та характеристика експертного дослідження

1. Кравчук Т. О. Залучення спеціаліста і допит судового експерта з метою оцінки й роз'яснення експертного висновку. *Альманах права*. 2016. Вип. 7. С. 319–321.

2. Моїсеев О. М. Управлінські аспекти експертних технологій у судово-експертній діяльності. *Вісник Академії адвокатури України*. 2008. С. 121–123.

3. Щербаковський М. Г. Напрямки використання судових експертиз у кримінальному провадженні. *Криміналістика і судова експертиза*. 2016. Вип. 61. С. 24–31.

4. Щербанюк Д. В. Формування в судового експерта внутрішнього переконання про доцільність реалізації права на експертну ініціативу. *Правові новели*. 2018. № 4. С. 295–300. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/prno_2018_4_47 (дата звернення: 10.02.2020).

Тема 6. Висновок експерта та його оцінка. Експертні недоліки і помилки та їх запобігання. Експертна профілактика

1. Абрамова В. М. Онтологічні корені виникнення помилок в діяльності судового експерта. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 5. С. 58–65.

Дікевич К. Г. Судово-експертна профілактика як вид профілактики злочинності // *Молодий вчений*. 2019. № 8 (2). С. 291–294. URL : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_8\(2\)__33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2019_8(2)__33) (дата звернення: 10.02.2020).

2. Круть О. В. Щодо рецензії на висновок судового експерта та правомірності її використання в судочинстві. *Адвокат*. 2013. № 2. С. 36–37.

3. Петрова І. А. Особливості оцінювання висновку судово-товарознавчої експертизи. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2011. № 2 (2). С. 136–147.

Тема 7. Судово-почеркознавча експертиза та судово-технічна експертиза документів

1. Богословська М. О. Деякі аспекти судово-лінгвістичної експертизи. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 1. С. 152–158.

2. Гонгало С. Й. Матеріали технічного запису судового засідання як об'єкти криміналістичних експертиз. *Вісник Академії адвокатури України*. 2009. № 2. С. 136–139.

3. Грига М. А. Дослідження підписів, виконаних за допомогою технічних прийомів, у системі завдань судової експертизи. *Криміналістичний вісник*. 2014. № 1. С. 118–125.

4. Сохранич Т. В., Абросимова В. Г., Значення якісного порівняльного матеріалу в судово-почеркознавчій експертизі. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2011. Вип. 11. С. 271–277.

5. Свобода Є. Ю. Судово-почеркознавча експертиза: деякі проблемні питання та сучасні можливості. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. № 1. С. 82–85.

Тема 8. Судова трасологічна експертиза

1. Войтович А. В. Поняття "трасологія", її наукові основи. *Правові горизонти*. 2016. №

2. С. 108–113.

2. Гончар Н. Б. Характеристика трасологічних баз даних слідів підозв взуття у сусідніх державах та перспектива створення єдиної транснаціональної системи баз даних на основі європейської організації судово-експертних установ. *Митна справа*. 2013. № 6 (2.2). С. 76–82.

3. Маланчук П. М. Основні положення трасології в криміналістиці. *Правові горизонти*. 2017. Вип. 6. С. 60–63.

4. Полтавський А. О. Збирання та використання дактилоскопічної інформації у розслідуванні злочинів: актуальні питання ХХІ століття. *Криміналістика і судова експертиза*. 2017. Вип. 62. С. 216–228. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2017_62_27 (дата звернення: 05.01.2020).

5. Сердюк В. Судово-експертні дослідження у кримінальному провадженні України та захист прав людини. *Митна справа*. 2014. № 1 (2.2). С. 232–236.

Сухомлин Т. В. Судово-дактилоскопічна експертиза у кримінальному провадженні. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*. «Право». 2019. Вип. 30. С. 104–109.

URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_pravo_2019_30_15 (дата звернення: 05.01.2020).

6. Шова І. О. Фальсифіковані відбитки пальців рук як об'єкт діагностичної дактилоскопії. *Наше право*. 2017. № 4. С. 141–149. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2017_4_24 (дата звернення: 18.12.2019).

7. Яцкевич Д. В. Історія розвитку дактилоскопії в Україні. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету "Одеська юридична академія"*. 2016. Вип. 4. С. 207–212.

Тема 9. Судово-балістична та вибухотехнічна експертизи. Судова експертиза матеріалів і речовин

1. Івасишин Т. М. Правове та судово-експертне підґрунтя встановлення належності речовин до вибухових. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2010. Вип. 10. С. 353–363.

2. Дьяченко О. Ф. Дослідження причин та обставин вибухів і їхніх наслідків: судова експертиза техногенних вибухів. *Теорія та практика судової експертизи і криміналістики*. 2011. Вип. 11. С. 316–326.

3. Влад С. Ф. Судово-балістична експертиза та її доказове значення для слідчого та прокурора в умовах нової редакції Кримінального процесуального кодексу України. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 2. С. 307–310.

4. Гарига-Грихно М. М. Судово-криміналістична експертиза холодної зброї в Україні. *Науковий вісник Сіверцини*. Серія: *Право*. 2018. № 1. С. 215–221. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/shssl_2018_1_21 (дата звернення: 18.12.2019).

Тема 10. Судово-економічні експертизи, судова експертиза матеріалів відео і звукозапису, судова експертиза комп'ютерної техніки і програмних продуктів. Судові технічні, технологічні, товарознавчі і автотоварознавчі експертизи

1. Антіпова О. І. Використання можливостей судових експертиз при розслідуванні дорожньо-транспортних пригод. *Форум права*. 2014. № 2. С. 17–21.

2. Гладчук О. О. Організаційно-методичні засади проведення судово-бухгалтерської експертизи в Україні. *Збірник наукових праць Державного економіко-технологічного університету транспорту*. *Економіка і управління*. 2012. Вип. 21–22(2). С. 237–241.

3. Єрмоленко В. А. Сутність дефініції "судово-економічна експертиза". *Управління розвитком*. 2014. № 12. С. 42–43.

4. Заяць Я. І. Актуальні проблеми вітчизняної судової товарознавчої експертизи. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. *Технічні науки*. 2019. Вип. 22. С. 90–95. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlteu_2019_22_17 (дата звернення: 18.12.2019).

5. Ковальчук О. О. Судово-економічна експертиза: теоретичний аспект. *Управління розвитком*. 2014. № 12. С. 49–51.
6. Пашинська І. І. Концептуальні основи методології судово-економічної експертизи. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2013. № 1. С. 296–298.
7. Полякова М. В. Судова комп'ютерно-технічна експертиза: підхід до дослідження файлових систем. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 44. С. 250–254.
8. Пугаченко О. Б. Вимоги процесуального законодавства в частині участі експерта при проведенні судової експертизи з економічних питань. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки*. 2013. Вип. 24. С. 340–348.
9. Софілканич О. В. Актуальні проблеми судово-економічної експертизи у кримінальних провадженнях про економічні злочини. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 1. С. 169–174.
10. Удренас Г. І. Призначення судових експертиз при розслідуванні шахрайств. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2014. № 1. С. 160–163.
11. Чечіль Ю. О. Особливості застосування принципів і методів визначення вартості майна в умовах ретроспективи (на прикладі проведення судової оціночно-будівельної експертизи). *Криміналістичний вісник*. 2017. № 1. С. 79–84. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/krvis_2017_1_14 (дата звернення: 18.12.2019).

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://rada.gov.ua> – Офіційний сайт Верховної Ради України.
2. <http://president.gov.ua> – Офіційний сайт Президента України.
3. <http://kmu.gov.ua> – Офіційний сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://reyestr.court.gov.ua> – Офіційний веб-портал «Єдиний державний реєстр судових рішень».
5. <http://court.gov.ua> – Офіційний веб-портал «Судова влада України».
6. <http://gp.gov.ua> – Офіційний сайт Генеральної прокуратури України.
7. <http://npu.gov.ua> – Офіційний сайт Національної поліції України;
8. <http://nbuv.gov.ua> – Сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Розробники навчально-методичних матеріалів:

Кравчук О.В. – доцент кафедри кримінального права та процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

_____ О. В. Кравчук

27 серпня 2019 року

Схвалено кафедрою кримінального права та процесу 27 серпня 2019 року,
протокол № 1.

Завідувач кафедри _____ Л. П. Брич

27 серпня 2019 року

Декан юридичного факультету, доцент кафедри кримінального права та
процесу, кандидат юридичних наук

_____ С. А. Крушинський

27 серпня 2019 року

Погоджено методичною радою університету 27 серпня 2019 року,
протокол № 1.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

Оновлення навчально-методичних матеріалів:

Викладач дисципліни – доцент кафедри кримінального права та процесу,
доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, доцент

_____ О. В. Кравчук
14 вересня 2020 року

Схвалено кафедрою кримінального права та процесу 14 вересня 2020 року,
протокол № 4.

Завідувач кафедри _____ Л.П. Брич
14 вересня 2020 року

_____ Обліковий обсяг оновлення – 0,2 ум.др.арк.